

A Kőszegi-hegység gesztenyései

A kultúrgesztenyések, mint élőhelyek a hegység déli-délkeleti részén, azaz a Kőszeg-hegyláján a leggyakoribbak. A szelídgesztenye, mint faj, más társulásokban is itt lelhető fel a leginkább, bár ilyen formában a hegység szinte minden pontján felbukkan, leggyakrabban gyertyános-tölgyesekben. A gesztenyések régiója átlag 300-400 m között mozog. A Kőszegi-hegységben a gesztenye az, melynek tömeges előfordulása a xerotherm flóraszízigetek jellemét adja. A kőszegi gesztenyések legfontosabb jellemzőiként a rendkívüli fajgazdagságot, a nagyfokú heterogenitást és a karakterfajok előfordulásait kell megemlítenünk. Az előforduló növények közül kiemelendők a szelídgesztenye szubmediterrán, mediterrán, esetleg pontusi kiséző fajai. A gesztenye, a gesztenyekultúra és a gesztenyeligetek, mint élőhelyek elválaszthatatlanok a Kőszeg-hegylájától.

A vidék lakói gesztenyefát használtak fel épület- és bútorfának, valamint eszközök készítésére – pl. szőlőkaró, szőlőprés, bányafa. A gesztenye volt megélhetésük egyik forrása, mint táplálék, és mint jövedelmező cikk, mert a jóminőségű terméssel ellátták a környező városok mellett Veszprém és Zala megyét, a Felvidéket, Stájerországot, Sziléziát és Bécset is. A gesztenyetermelés annyira meghatározó volt, hogy az 1500-as években még harmincadot is fizettek utána. A jövedelem azonban így is jelentős volt.

A több évszázados gazdasági hasznosítás következtében létrejött a gesztenyések összefüggő gyűrűje, amely Rohonctól Hámorig terjedt, leginkább a hegység peremén. Ez a 19. század végén még 3000 hold kiterjedést ért el.

A gesztenyekultúrák már a múlt század első felében hanyatlásnak indultak. Ennek az okai a művelés megszűnése, helyükön nyírt gyeptű kertek, gyümölcsösök létesítése, idős faegyedek kivágása, később a kaszálás jelentősebb mértékű felhagyása, kéregrákok okozó gombák megjelenése, végül az adventív fajok feltűnése. A gesztenyefák pusztulására még az 1960-as években sem volt különösebb jel, a kéregrák megjelenése az utóbbi pár évtizedre vezethető vissza.

A termést a lakosság egyre kevésbé tudta és tudja értékesíteni, mert az olasz maróni miatt kiszorul a piacról.

A szelídgesztenyések edényes flórájában is változások következtek be az utóbbi évtizedekben. A változások legfontosabb oka a gesztenyések átalakulása, pusztulása, ezen belül a gesztenyefák pusztulása, területük csökkenése, kezelésük – a kaszálás – elmaradása, aljnövényzetük degradálódása. Ez a degradációs folyamat az egész Kőszegi-hegységben általános. A több évszázados hagyományos művelés során a hegyi réteket – a gesztenyések alatt kialakulókat is – évente legalább egyszer lekaszálták, a szénát összegyűjtötték és elszállították. Ehhez képest napjainkban az állattartás erősen lecsökkent, nincs szükség szénára. Az évenként felhalmozódó szerves anyag árnýékolásával, borításával akadályozza az egyébként fényigényes fajok növekedését. A pázsitfűfélék előregedésével és a fűavar növekedésével párhuzamosan csökken a fajdiverzitás, az érzékenyebb gypalkotók eltűnésével megindul a fajszegényedés.

A Kőszeg-hegyláji gesztenyések jelenlegi állapota területegységenként:

– Kálvária-hegy (Kőszeg): A hegy északi-északkeleti részein található gesztenyések, a nyugati és déli oldalak lankáin

(385-398 m tengerszint feletti magasság). Ezeken a kaszálóréteken nagyon sok a mézskerülő, hegyi rétekre jellemző növény.

– Király-völgy (Kőszeg): Az itteni gesztenyésekbe sok erdei faj húzódik le. A réttevegetáció szukcessziós változásai a Kőszegi-hegységben itt a legerősebbek, ugyanakkor egyes területek nagyon jó állapotban vannak.

– Meszes-völgy (Kőszeg): E völgy (290-458 m tengerszint feletti magasság) rétnövényzete ugyancsak erős antropogén hatás alatt áll. Még tíz évvel ezelőtt érdemleges gesztenyeligetek voltak találhatóak a völgy aljától fel a Szabó-hegyig. Ez mára egy pontszerű állományra, és egy becsérjesedett sávyszerű állományra szűkült. Az itteni gesztenyések gyakorlatilag halálra vannak ítélve. Eredetileg itt is ugyanolyan réttevegetáció uralkodott a gesztenyefák alatt, mint a Király-völgyben vagy a Kálvária-hegyen.

– Zsáper-hegyoldal (Kőszegszerdahely): Velem és Bozsok között a Zsáper-hegyen (346 m) egykor nagy kiterjedésű gesztenyések húzódtak. Ezek azóta ugyancsak nagyrészt eltűntek, legin-

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

A NYÍRERDŐ NYÍRSÉGI ERDÉSZETI ZRT.
GUTHI ERDÉSZETE

VADGAZDÁLKODÁSI ÉS VADÁSZATI MŰSZAKI VEZETŐ

munkatársat keres

Követelmények:

- Erdőmérnöki diploma
- Középfokú német nyelvvizsga
- Német nyelv szakmai társalgási szintű ismerete
- Fegyvertartási engedély és fegyver
- Vadászkiirtás használati tudás
- Vérebvezetői gyakorlat vagy affinitás
- Magas fokú számítógépes felhasználói ismeret
- Megbízhatóság, átlagon felüli kommunikációs és szervezőkészség
- Minőségi munkavégzési szemlélet, precizitás
- 3 hónapnál nem régebbi hatósági erkölcsi bizonyítvány

Feladata:

- A vadgazdálkodással és vadászattal kapcsolatos munkák irányítása és adminisztrációja

Amit kínálunk:

- Bérezés megegyezés szerint
- Versenyképes juttatási csomag
- Önképzési lehetőség

A munkakör betölthető: a pályázat elbírálását követően azonnal
A munkavégzés helye: NYÍRERDŐ Zrt. Guthi Erdészete

A pályázatot szakmai önéletrajzzal együtt a megjelenéstől számított két héten belül kérjük „Pályázat” megjelöléssel a következő címre:

4254 Nyíradony, Guthpuszta vagy
bartuczp@nyirerdo.hu

A pályázatról felvilágosítást ad Bartucz Péter, tel.: 06-52-593-400

kább feldarabolták őket és helyükre újra szőlőt telepítettek.

– Jani-domb (Kőszegszerdahely): A falutól közvetlenül délre található ez a terület, melynek keleti részén nemrég felhagyott, középső részén művelt, nyugati részén teljesen beerdősült/be-cserjésedett gesztenyések találhatók.

– Gesztenyés-oldal (Cák): A terület a falu északnyugati határában van, még mindig jelentős gesztenyésekkel rendelkezik. Ligetes állományai alatt sok ritka fajt írtak le, kiemelendő a terület orchidea-gazdagsága, valamint az egyes fajok egyedszám-gazdagsága. A gesztenyés ligetek és az alattuk húzódnak kaszálórétek edényes flórája igen gazdag.

– Szent Vid-hegyoldal (Velem): Természetességi állapota a nagy látogatottság ellenére még mindig jó. A Szent Vid-hegy alatti erdei tisztás (448 m) körül voltak találhatóak gesztenyések. Ezek mára már gyakorlatilag eltűntek,

egy-két fa jelzi, hogy régen még itt is volt egy jelentős állomány.

– Felső kertek (Velem): Ez a terület északra és északkeletre található. Nagyrészt magántulajdonban van, ezért a gesztenyések itt is nagyrészt eltűntek.

– Császár-hegy, Holt-hegy, Zsáper-hegy (Velem, Bozsok): Velem és Bozsok között, a megnevezett területeken nagy kiterjedésű gesztenyeligetek találhatóak, melyek alatt hegyi rétek vannak. E rétek fajgazdagságát mutatja a több mint 150 faj. Bár helyenként megjelenik a gyomvegetáció, ezen a területen vannak a még mindig művelés alatt álló, legszebb gesztenyések.

Az utóbbi időben új veszélyt jelent a privatizáció. A magántulajdonosok sokszor maguk akadályozzák a rétek kaszálását, ágakat hordanak a területre, elősegítve ezzel a beerdősülést. A másik véglet, mikor a gesztenyésekből kerteket, gyümölcsösöket alakít ki a tulajdonos.

Ekkor ugyan meghagy egy vagy néhány gesztenyefát, ám a gyeptet fűnyírózsa, amely olyan gyeptegradációt eredményez, amelynek már szinte semmi köze nem lesz az eredeti formához.

A gesztenyések gyepszintjét leginkább a be-cserjésedés veszélyezteti, amely rendszerint a madarak által terjesztett rózsafélékkel indul el, illetve az erdei pionír fafajokkal.

Néhány adventív faj terjedése, mint pl. az aranyvessző-fajok (*Solidago* spp.), a gyalogbodza (*Sambucus ebulus*) vagy az erdősüléssel együtt fellépő fehér akác (*Robinia pseudoacacia*) térhódítása is elkezdődött, s hosszú távon ez is biztosan egyre nagyobb problémákat fog okozni.

A gesztenyések eredeti állapotának fennmaradásához tehát a csapadék-mennyiségtől függően, évenként egyszer, de itt, a Kőszegi-hegységben inkább kétszeri kaszálásra lenne szükség.

Magyar Linda

A 2008. évi erdészeti jubileumokról

200 éves a magyar nyelvű erdészeti felsőoktatás

1808-ban Selmechányán magyar nyelven oktatták a hallgatókat, és megteremtették a hazai erdészettudomány alapjait. Példamutató megemlékezések sorozatával tisztelgett a NYME Erdőmérnöki Kara ezen kiemelkedő jelentőségű oktatási eredmény előtt. Ünnepek sorozata és ragyogóan szerkesztett, gazdag tartalmú kiadványok olyan maradandó és hézagpótló emléket állítottak a 200 éves jubileum alkalmával, amelyet kellően dicsérni alig lehet.

Az erdészeti magyar–német, német műszótár megjelenése

1868-ban jelent meg ez a rendkívül értékes mű, amelynek szerkesztését Wágner Károly és Divald Adolf Egyesületünk támogatásával már évekkel korábban elkezdte. Ez a jubileum csendben, ünneplés nélkül múlt el. Érdemes ezért kiemelten emlékeztetni és emlékezni arra, hogy a „Nyelvében él a nemzet” örök igazság volt és az is marad. Főleg napjainkban időszerű a magyar nyelv helyes használatára ez úton is felhívni a figyelmet. Sokan vannak „áltudósok”, akik a tudományt abban látják, hogy az eddig bevált és helyes, magyaros szakkifejezéseket idegen kifejezésekkel váltják fel. Csak egy példát említenék: az erdő faállomány-szerkezetének tér- és időbeli változását lassan elfelejtik, és az erdő dinamikájával óhajtják felváltani

ni az évszázadosan bevált magyar kifejezést. Folytathatnám számos ökológiai, biológiai, technikai idegen kifejezéssel a sort, ezt az olvasó úgyis tapasztalja. Mit üzen a mai erdésznek ez a szótár? Bármiként változik a divat, erdész légy híve rendületlenül anyanyelvedhez, a magyarországi erdőkhöz úgy is, hogy minden esetben, ha mód van rá, csakis magyarul fejezd ki szakmai mondanivalódat! Kiemelten szól ez az erdészeti oktatóknak, akiknek a szerepe meghatározó a szaknyelvet illetően is, akik eddig is arra törekedtek, hogy a helyes magyar szakmai beszédre neveljék tanítványaikat.

A szervezett magyarországi erdészeti kutatás 110 éves

1897/98-ban adta ki Darányi Ignác FM miniszter a hazai erdészeti kutatóállomásra vonatkozó rendeletét. Az elmúlt százöt év folyamán számos tudományos eredménnyel gazdagították Kutatóink, oktatóink az erdészettudományt. Ezt a jubileumot ünnepelte az OEE idei „konferencia vándorgyűlése”. A 110 év történetének összefoglalása után elismeréssel adóztunk azoknak, akik a jelen nehéz körülményei között is képesek erdészeti kutatásaik során újat alkotni, és ezzel az erdészet fejlesztését elősegíteni. Az „örvendezés” sajnos nem volt teljes, mert a jelen kutatás előfeltételei rendkívül szerények, a „túlélés”-re is alig elegendők.

Ezeket a jubileumokat emeltem ki, amelyeken kívül számos helyi jelentőségű esemény is indokolta azt, hogy az erdészetben is van okunk örülni, de van okunk arra is, hogy eddigi eredményeket féltve őrizzük, hogy még helyesebben beszéljünk magyarul, hogy a felsőoktatás jelenlegi BSc, MSc megosztottságát mielőbb megszüntessük, hogy az erdészeti kutatás támogatását a kellő szintre emeljük.

Solymos Rezső

December

Szemcsékbe zárt mikronnyi fényekben sejlik a köd
Míg szinte minden nyálkás lesz a nyúlós levegőn
Még folyik tetőkre csapódva aztán elcsöpög
Öregedő fájdalommal araszol az idő

Síkos utak óvakodnak már lépteinkben
Jeges léptek alatt riadva gyorsul fel reped
Megtötétült estékkel és sötét reggelekkel
Ahogy jön katarzisszerűen éget a hideg

Meleg szobába előle bújjunk a házba el
Csomagoljuk szépen be mert ilyenkor már be kell

Idén is elhasznált lelkeinket készítsük fel
Karácsony estére felejtjük bűneinket el.

Feket István